

Likabehandlingsplan

Plan mot diskriminering och kränkande behandling för Runby skola läsåret 2019/2020

Ur värdegrunden för Runby
skola

Varje individ på Runby skola är en unik människa och har rätt till sina unika uttryck. Dessa ska man få visa och experimentera med utan att få sitt människovärde ifrågasatt av andra.

Denna rätt till individualitet får inte begränsa andras möjlighet att uttrycka sin.

Du har rätt att vara som du vill vara utan att kränkas, men du har inte rätten att kränka andra.

Innehåll:

1 Skolans ansvar

2 Kartläggning

3 Främjande och förebyggande
åtgärder

4 Åtgärdande insatser

5 Systematiskt kvalitetsarbete - Uppföljning, utvärdering och
revidering

Bilaga 1 Utvärdering av förra årets förebyggande och främjande åtgärder

Bilaga 2 Information till föräldrar

Bilaga 3 Info i klassen

Bilaga 4 Handlingsplan vid enskilda kränkningar

Bilaga 5 Lärarens förhållningssätt

Bilaga 6 Definitioner

1 Skolans ansvar Skolans ansvar för att förebygga kränkande behandling regleras i Grundskoleförordningen kapitel 6. I Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011(LGR11) 1 kap Skolans värdegrund och uppdrag framgår följande: ”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Sådana tendenser ska aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.”

För oss på Runby skola räcker det inte med att uppnå lagens allmänt hållna krav med arbete mot diskriminering eller kränkande behandling. För oss är det självklart att arbeta för allas trivsel. Vårt mål är att ge alla våra elever den trygga miljö som vi ser som en förutsättning för den utveckling som skolan syftar till.

Arbetets organisering och ansvarsfördelning Rektor har det övergripande ansvaret för elevens trygghet och studiero.

Varje anställd på skolan ansvarar för att främja, förebygga och agera vid upptäckt av händelser inom detta område i syfte att säkra att varje elev ska uppleva trygghet och studiero. Framgång i arbetet bygger på att *var och en agerar omedelbart* för att eleven ska känna att vi ser vad som händer och uppleva att vi bryr oss. Då kan vi förverkliga den trygghetskänsla som eleven har en självklar rätt till.

Skolledningen ansvarar för att likabehandlingsplanen finns lättåtkomlig och att den hålls aktuell genom att revideras årligen.

Personal som får kännedom om kränkningar ansvarar för att snarast anmäla detta till rektor. Rektor ansvarar för att anmäla kränkningar till huvudmannen.

2 Kartläggning av nuläget

Elevens föräldrar i F-klass, åk 2, åk 5 och 8 fyller varje år i den kommungemensamma Pilenenkäten (Våga Visa) angående trivseln i skolan och fritidshemmen. I åk 5 och 8 fyller även eleverna i Pilenenkäten.

Eleverna i F - åk 9 fyller i skolans egen trivselenkät en gång per termin, som sammanställs av skolans trygghetsgrupp. Vid behov kompletteras enkäten med enskilda elevsamtal av hela klassen. Trivselsfrågor diskuteras på klassråd, elevråd och utvecklingssamtal. Klassråd Elevråd Trygghetsgrupp Utvecklingssamtal Medarbetarenkät

3 Främjande och förebyggande insatser

Utvärderingen av förra årets insatser visar att vi ska fokusera på följande områden:

- Jobba med elevernas språkbruk och få bort användningen av fula och kränkande ord i korridorer, raster och klassrum
- Barnen på fritids kan inte varandras namn. Jobba mer med bilder på barnen uppsatta på väggarna. Hjälpa barnen att tilltala varandra med namn. Ha bestämda, blandade platser i matsalen på mellanmålet.
- Öka delaktigheten och samverkan mellan barn i olika klasser genom styrda rastaktiviteter (t.ex. veckans lek).
- Planera vuxennärvaro i korridorer och kapprum vid in- och utpassering
- Noggrann schemaläggning av idrottslektionerna för att undvika krockar i omklädningsrummen mellan yngre och äldre elever.
- Jobba aktivt med formativ bedömningstekniker i klassrummet för att stärka elevernas förmåga att lyssna på varandra och ta ansvar för klassrumsklimatet.
- Tillsammans med fritidsgården, ungdomsmottagningen och fältassistenterna göra en insats för tjejer på högstadiet. Tjej/killgrupper.
- Gå igenom trivselreglerna med jämna mellanrum i alla klasser, inte bara vid läsårsstart.

Årets aktiviteter Klasslärare och mentorer arbetar förebyggande med att alla ska känna sig trygga i sin grupp och sin skola. För att känna sig trygg och få hög självkänsla behöver alla personer veta vad som förväntas av dem. Vi arbetar för att hjälpa eleverna förstå sin och kamraternas roll i ett socialt samspel. Träningen sker både i strukturerad form med t.ex. värderingsövningar, men även vid spontana tillfällen i verksamheten.

- Lyssnande och iakttagande vuxna.
- Etiska samtal och värderingsövningar sker inom den dagliga verksamheten.
- Rastvärdar finns varje rast för F-3 på skolgårdarna för F-3 bärs synlig väst. Hög vuxennärvaro ökar tryggheten hos eleverna och minskar eventuella kränkande beteenden.
- Runbygården (fritidsgård) hålls öppen varje lunchrast för elever i åk 6-9.
- Skolans förhållningssätt och ordningsregler samt handlingsplan vid kränkning finns tillgänglig på schoolsoft.
- Information till elever om vart eleverna kan vända sig när de känner sig kränkta finns anslaget hos skolsköterskan och i alla klassrum.

Vi arbetar med: F-3 Vi börjar alltid året med att diskutera och fastställa klassens ordnings och trivselregler. Vi använder oss av färgkodade muggar för att alla elever ska vara aktiva i lektionsarbetet. Personal följer alltid med klassen till idrott och tar aktiv del i hur det pratas i omklädningsrummet. Klassläraren tar upp vad som är lika och olika i utseende, funktion och åsikter. Läraren ska vara öppen och fördomsfri i sitt förhållningssätt.

- Rastansvarig personal
- Alltid någon vuxen i kapprummet
- Rastaktiviteter som alla kan delta i, förslag på rastaktiviteter
- Prata om värdegrund, förhållningssätt och regler
- Pedagogiska placeringar i klassrummen
- Prata om allas lika värde
- Arbeta förebyggande mot mobbing
- Vuxna på skolan agerar och handlar när något

sker

- Rak och tydlig kommunikation med föräldrar/vårdnadshavare
- Arbetslagsmöten veckovis då elevärenden diskuteras vad som hänt under veckan
- Samtala med eleverna i ett "Jag-budskap"
- Låta alla elever komma till tals och bli sedda

4-6 Vi börjar alltid året med att diskutera och fastställa klassens ordnings- och trivselregler. Vi använder oss av lärarstyrd talarordning för att alla elever ska vara aktiva i lektionsarbetet och få komma till tals. Klassläraren tar regelbundet upp på mentorssamtal vad som är ok att kommentera om sina kamraters utseenden och färdigheter i idrotten. Skolsköterskan tar upp olika faser för barn i förpuberteten. Mentor diskuterar "Hur kan en familj se ut? "

- Tala om regler
- Ha enskilda samtal med eleverna
- Alltid någon vuxen i kapprummen vid in och utgång
- Arbeta med "fadderverksamhet". Äldre elever organiserar lekar för de yngre eleverna
- Arbetar för att det ska finnas en vuxen i omklädningsrummen vid idrotten. Då det är en otrygg plats för eleverna
- Informera personal på skolan om de elever som kan agera hotfullt
- Samtala med eleverna i ett Jag-budskap"
- Alltid kontakta hemmet när konflikter/utsatthet uppstår

7-9 Vi börjar alltid året med att diskutera och fastställa klassens ordnings- och trivselregler. Vi använder oss av lärarstyrd talarordning för att alla elever ska vara aktiva i lektionsarbetet och få komma till tals. Det är läraren som delar in eleverna i grupper och par.

- Enskilda samtal
- Fasta placeringar i klassrummen
- Reagera i situationer med ett "jag-budskap"
- Kontakta vårdnadshavare vid konflikter/kränkande handlingar
- Målinriktade samarbetsövningar
- Arbeta med värdegrundsfrågor
- Lyfta positiva beteenden/ situationer och ge beröm

- Be alltid en annan kollega om hjälp om en situation kräver det
- Arbeta med dilemman
- Låta alla elever komma till tals på lektionstid genom att använda namnlappar/kort

Personal All ny personal och alla vikarier introduceras i hur vi ska arbeta fördomsfritt och jämlikt i förhållande till elever och föräldrar. Vi använder oss av Personalens förhållningssätt och Positiva förväntningar – bilaga 4.

4 Åtgärdande insatser

Vi reagerar direkt när något oacceptabelt händer i relationen mellan elev, lärare, förälder eller annan personal. Elever och föräldrar kan vända sig till klasslärare och övrig personal på skolan och fritids.

Klasslärare eller berörd personal kartlägger händelsen genom enskilda samtal med elever som är inblandade för att kartlägga om det har förekommit trakasserier eller kränkande behandling.

Vid allvarliga händelser kontaktas föräldrarna omgående.

Daterad dokumentation förs och förvaras inlåst.

Arbetslagen involveras för att kunna observera aktuella elever.

Vid upprepade trakasserier eller kränkande behandling informeras föräldrar och ärendet går därefter till Trygghetsgruppen.

Ansvarsförhållande: All personal på skolan och fritidshemmet har ansvar för att uppmärksamma och motverka trakasserier och kränkande behandling.

Personal som får kännedom om kränkningar ansvarar för att anmäla detta till rektor. Rektor ansvarar för att anmäla kränkningar till huvudmannen.

5 Systematiskt kvalitetsarbetet - Uppföljning, utvärdering och revidering Planen utvärderas varje år som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Har vi gjort det vi skulle arbeta med?

Om ja – fick den förväntad effekt. Vill vi fortsätta att arbeta på detta sätt? Om nej – vad kan vi göra för att förändra och få bättre effekt på vårt förebyggande arbete. Planen uppdateras och klasslärare mentor går igenom planen i klassen under de första två veckorna på terminen. Den reviderade planen presenteras för skolrådet på terminens första möte.

Bilaga 1

Utvärdering av förra årets förebyggande och främjande åtgärder

Klasslärare, mentorer och personal på fritidshemmet arbetar förebyggande med att alla ska känna sig trygga i sin grupp och sin skola. För att känna sig trygg och få hög självkänsla behöver alla personer veta vad som förväntas av dem. Vi arbetar för att hjälpa eleverna förstå sin och kamraternas roll i ett socialt samspel. Träningen sker både i strukturerad form med t.ex. värderingsövningar, men även vid spontana tillfällen i verksamheten.

- *Lyssnande och iakttagande vuxna.*
- *Etiska samtal och värderingsövningar sker inom den dagliga verksamheten.*
- *Rastvärdar finns varje rast, på skolgårdarna för F-6 bärs synlig väst. Hög vuxennärvaro ökar tryggheten hos eleverna och minskar eventuella kränkande beteenden.*
- *Runbygården (fritidsgård) hålls öppen varje lunchrast för elever i åk 6-9.*
- *Skolans förhållningssätt och ordningsregler samt handlingsplan vid kränkning*

skickas hem för påskrift vid skolstart eller när nya elever börjar.

- *Information till elever om vart eleverna kan vända sig när de känner sig kränkta finns anslaget hos skolsköterskan och i alla klassrum.*

Utvärdering: Vi har inte värderingsövningar varje vecka utan vid behov. Gemensamma temadagar i hela skolan? Information till eleverna om vart de kan vända sig sitter uppe i alla klassrum. Viktigt att klasslärare/mentorser ser till att de finns uppsatta, och visar eleverna att de finns, och vad det står.

Vi arbetar med: F-3 Vi börjar alltid året med att diskutera och fastställa klassens ordnings och trivselregler. Vi använder oss av färgkodade muggar för att alla elever ska vara aktiva i lektionsarbetet. Personal följer alltid med klassen till idrott och tar aktiv del i hur det pratas i omklädningsrummet. Klassläraren tar upp vad som är lika och olika i utseende, funktion och åsikter. Läraren ska vara öppen och fördomsfri i sitt förhållningssätt.

Pratar om allas lika värde och att alla ska behandlas lika. Vi läser böcker med olika teman, etnicitet och familjekonstellationer. Vi pratar känslor – använder glada/ledsna gubbar. Lekar, sånger och samarbetsövningar som tar upp temat "Bra kompis". Arbetar med olika-lika. Vi visar och talar tydligt om hur man ska behandla andra. Tydliga klassregler som följs upp på klassrådet. Arbete i SO-tema JAG, stärka sig själva – se sin omgivning. Arbetet med känslor – ser filmer ex "Vara vänner", "Kompissatelliten". Tränar på att säga NEJ genom rollspel.

Vi är noga med att inte tillåta att någon skrattar åt någon i klassrummet (om någon läst fel eller svarar fel). Vi jobbar med att stärka självförtroendet och ha ett tryggt klassrumsklimat. Vi jobbar med Lions Quests "jagstärkande" övningar och ser filmer på detta tema. Vi stärker barnen att se varandra, att trösta varandra och att hjälpa varandra.

Vi fördelar ofta ordet slumpvis med hjälp av namnlappar, men också genom att ge ordet varannan pojke – flicka. Läraren bestämmer var eleverna ska sitta i klassrummet och med vem den ska samarbeta med. Vi tar upp vad olika ord och uttryck betyder som eleverna använder.

Utvärdering: Viktigt att alltid ha vuxennärvaro i omklädningsrummet till idrotten, helst två. Det har varit oroligt i korridorer och kapprum när eleverna ska in och ut från rasten. Nytt upplägg för detta behövs. Fritids har ansvarat för ordnade aktiviteter på raster och utlån av lekmaterial. Arbetet har fungerat bra. Fortsätta med samma upplägg nästa läsår. Viktigt att prata om känslor. Fortsätta jobba med dessa aktiviteter i klasser där

det fortfarande behövs.

4-6 Vi börjar alltid året med att diskutera och fastställa klassens ordnings- och trivselregler. Vi använder oss av lärarstyrd talarordning för att alla elever ska vara aktiva i lektionsarbetet och få komma till tals. Klassläraren tar regelbundet upp på mentorssamtal vad som är ok att kommentera om sina kamraters utseenden och färdigheter i idrotten. Skolsköterskan tar upp olika faser för barn i förpuberteten. Mentor diskuterar "Hur kan en familj se ut? "

Utvärdering Återkommande diskussioner kring regler och förhållningssätt under året är viktigt. Fungerat bra. Viktigt att fortsätta med att läraren fördelar ordet och styr vem som ska svara.

7-9 Vi börjar året med att diskutera och fastställa klassens ordnings- och trivselregler. Vi använder oss av lärarstyrd talarordning för att alla elever ska vara aktiva i lektionsarbetet och få komma till tals. Det är läraren som delar in eleverna i grupper och pararbeten. Vi arbetar med olika dilemman under mentorstiden, t.ex. etiska, moraliskt uppkomna situationer i elevgruppen, på skolan eller nyhetshändelser som t.ex. nätmobbning. Sexual-kunskap – tillfälle att anonymt ställa frågor samt diskussion och övningar kring könstillhörighet, könsuttryck och sexualitet. Samtal i mindre grupper om könsroller – om rätten att få vara sig själv. Vi uppmuntrar elever att uttrycka sina åsikter och att andra respekterar dem. SYV samtalar med elever om könsstereotyper i samband med gymnasievalet. Mentor, ämneslärare tar regelbundet upp "meningen med studierna" för att alla ska få en insikt om att det är bra att vara aktiv med sina studier. Samtal om ungdomars ekonomi och statusprylar.

Utvärdering: VI behöver återkomma till reglerna oftare än bara vid läsårets start. Mentorerna behöver gå igenom dessa regelbundet på mentorstiden. Prata mer konkret om vad kränkande behandling är. Under året har man arbetat med lärarstyrd talordning, inspirerade av arbetet med formativ bedömning. Bra återkoppling till eleverna om resultatet för Pilen-enkäten.

Personal All ny personal och alla vikarier introduceras i hur vi ska arbeta fördomsfritt och jämlikt i förhållande till elever och föräldrar. Vi använder oss av Personalens förhållningssätt och Positiva förväntningar – bilaga 4.

Plan mot diskriminering och kränkande behandling för Runby skola läsåret 2019/2020

Du hittar planen i sin helhet i SchoolSoft.

Information till föräldrar Vi i skolan vill att du talar om för ditt barn att du ser allvarligt på diskriminering och annan kränkande behandling och att du inte accepterar ett sådant beteende. Vår övertygelse och erfarenhet är att när hem och skola/fritids tillsammans tar avstånd från detta känner sig barnet tryggt och vet vad som gäller.

Föräldrar känner sina barn bäst och kan vara lyhörda på alla signaler om hur barnet trivs i skolan/fritids och med kamrater. Vi ber dig också vara lyhörd för hur ditt barn och hans/hennes kamrater pratar om andra barn. Om du som förälder misstänker att något inte står rätt till i barnens relationer till varandra eller till vuxna, kontaktar du snarast barnets lärare eller annan personal i skolan du har förtroende för. Det är kanske just din information som kan stoppa ett negativt beteende.

Rektor har ett ansvar att anmäla till huvudman/kommun om elev eller personal blir utsatt för kränkning, hot eller våld.

Ur värdegrunden för Runby Skola Varje individ på Runby Skola är en unik människa och har rätt till sina unika uttryck. Dessa ska man få visa och experimentera med utan att få sitt människovärde ifrågasatt av andra.

Denna rätt till individualitet får inte begränsa andras möjlighet att uttrycka sin.

Du har rätt att vara som du vill vara utan att kränkas, men du har inte rätten att kränka andra.

Bilaga 3

Handlingsplan för elever

Vad ska du göra om du känner dig illa behandlad?

- Du måste berätta för någon. Det är svårt att få hjälp om ingen vet! Det finns många i skolan som har till uppgift att hjälpa dig om du har det besvärligt!

Vem ska du vända dig till om du blir illa behandlad?

- Förälder eller vårdnadshavare
- Klasslärare/mentor
- Annan vuxen du känner förtroende för
- Skolsköterska
- Trygghetsgruppen
- Rektor
- BRIS tel 116 111

Vad ska du göra om en kamrat blir illa behandlad?

- Berätta för någon vuxen i skolan
- Berätta för någon vuxen hemma
- Följa med kamraten till någon vuxen och berätta hur det är
- Reagera på orättvisor som kamraten blir utsatt för
- Självt vara en bra kamrat!

Anslås i klassrummet!

Bilaga 4

Personal: Handlingsplan vid enskilda kränkningar

1. Elev anmäler kränkning till klasslärare eller skolpersonal. Eller lärare upptäcker att en elev kränks. (Elev kan även ringa till BRIS 116 111). 2. Lärare samtalar utanför lektionstid med eleven som kränkts om händelsen. Mentor informeras. 3. Lärare kontaktar vårdnadshavare till de elever som berörs. 4. Lärare/Skolledning kallar förälder till den som gör upprepade kränkningar till möte. Där upprättas ett åtgärdskontrakt för att stoppa kränkningarna. 5. Följer ej eleven kontraktet lämnas ärendet över till Trygghetsgruppen. 6. Trygghetsgruppen tar över ansvaret och kallar berörda parter till samtal. 7. Fortsätter de negativa handlingarna kontaktas rektor och den fortsatta handläggningen bedöms från fall till fall. 8. Personal som får kännedom om kränkningar ansvarar för att skyndsamt meddela rektor. 9. Rektor ansvarar för att anmäla till huvudmannen (Utbildningskontoret) om elev eller personal blir utsatt för kränkning, hot eller våld.

Datum:

Närvarande:

Ärende:

Beskrivning av händelse:

Åtgärd:

Ansvarig:

Uppföljning:

Bilaga 5

Positiva förväntningar På Runby skola tror vi på positivt ledarskap och har tilltro till var och ens vilja och förmåga att lyckas. Vi ska gentemot varje kollega, barn, elev och förälder ha höga, positiva förväntningar. Det är allas möjlighet att lyckas i skolan och vårt ansvar att se till att var och en gör det.

Positiva förväntningar kan försätta berg och skapa en god grund för elevernas liv som vuxna. De vuxna i skolan och på fritidshemmet har ett stort ansvar att skapa en sådan miljö.

Förtroendefulla relationer Att bygga upp och skapa goda relationer är grunden till att lyckas med ledarskap, undervisning och samverkan. Den största delen av arbetsmiljön är relationen till sina arbetskamrater och klasskamrater.

För att skapa goda relationer till var och en krävs det att vara närvarande, lyssnande och öppen för diskussioner. Att möta varje barn, elev, förälder och medarbetare där de befinner sig och hitta vägar till att utmana deras tankemönster för att skapa lärande och

utveckling. Bemötandet av varje barn, elev och förälder ska vara professionellt.

Självkänsla Stor vikt ska läggas vid att höja självkänslan hos var och en. Hög självkänsla gör att människor vågar vara sig själva, vågar vara annorlunda, säger till om de känner sig kränkta och har en tillit till sig själva när det gäller att ta sig an nya områden och nytt lärande.

Likabehandling Förståelsen att alla har rätt att vara sig själva, allas lika värde är grundläggande. Det är viktigt att utmana gamla mönster och strukturer. Vi har ett stort ansvar för att motverka traditionella könsmönster.

Tydlighet I varje möte både privat och professionellt söker vi att agera klart och tydligt. Att vara tydlig i åsikter och tankar skapar trygghet för omgivningen. Det ger också förutsättningar till att skapa diskussioner och dialoger om hur vi gemensamt ska utveckla skolan och fritids. Ett exempel på tydlighet är att alltid tala med jag-budskap.

Helhet Lärandet ska utgå ifrån ett helhetsperspektiv. Inget i vår omvärld är lösryckt och enkelt att isolera. Förståelsen om komplexiteten och samverkan mellan olika ämnen, beroendeförhållanden och erfarenheter är det som gör att vi kan lära oss av historien och se till att utvecklas utifrån allt vi till dags dato vet. Inkludering, en skola och fritids för alla, är ett självklart förhållningssätt.

Vi ska tillsammans värna om vår gemensamma miljö för att tänka på dem som ska leva och må bra i kommande generationer.

Förhållningssätt för personal på Runby skola och fritids

- Jag har en välkomnande och generös attityd
- Jag bemöter alla respektfullt och visar tydligt att jag inte accepterar någon form av kränkande behandling
- Jag möter eleverna där de befinner sig, lyssnar, uppmuntrar, visar förståelse

och utmanar dem att utvecklas vidare mot kunskapsmålen

- Jag ser föräldrar som en viktig samarbetspart och ger tydlig information för att möjliggöra delaktighet
- Jag lägger stor vikt vid tydlighet, struktur och samverkan för att skapa helhet, tillit och trygghet för eleverna.
- Jag låter eleverna sätta sin kunskap i ett sammanhang och uppmuntrar dem att reflektera över sitt lärande
- Jag ansvarar för att eleverna utvecklar sitt språk och sin kommunikationsförmåga
- Jag bidrar till att utveckla skolans och fritidshemmets verksamhet och lyfter fram bra arbete och aktiviteter
- Jag initierar och deltar aktivt i pedagogiska diskussioner och kompetensutveckling

Definitioner **Bilaga 6**

Diskriminering Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

- Carl blir ofta kontaktad sociala medier av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Diskrimineringsgrunderna

Kön Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet ”Det är för hårt arbete för en tjej”. [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”.

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sitt gymnasium för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt

eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att "Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa". [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria betyg A, då svenska inte är hennes modersmål.[diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI-undervisningen med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning Med funktionshinder menas i diskrimineringslagen varaktiga

fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

DO använder sig av Handisams beteckning funktionsnedsättning – och inte funktionshinder eftersom hindren finns i samhället och inte hos personen.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar "Din pappa är jävla CP." [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!" [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne "äckliga lebb". [trakasserier]
- Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam.
- James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan. Det är dock tillåtet att

särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]